

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF JOSEPH R. MICALLEF
ONOR. IMĦALLEF TONIO MALLIA**

Seduta ta' nhar l-Erbgħa, 14 ta' Diċembru, 2022.

Numru 30

Rikors numru 632/20/2 ISB

Ingrid Fiorini

v.

Anna Zerafa u Josianne Miceli

Il-Qorti:

1. Dan huwa appell tal-intimati ('l-appellanti') minn sentenza parzjali mogħtija fit-13 ta' Mejju 2022 mill-Qorti Ċivili – Sezzjoni tal-Kummerċ ('l-Ewwel Qorti'), u li kienet limitata biss dwar it-tieni eċċezzjoni li tqajmet fir-risposta ġuramentata li ġiet preżentata mill-istess appellanti konguntivament fit-3 ta' Settembru 2020. Il-fatti rilevanti huma dawn:

2. Il-partijiet huma aħwa li kienu lkoll azzjonisti f'kumpanija li ġġib l-isem ta' 'Nova Co. Limited' (C 2888) u li prinċipalment kienet topera fil-qasam tan-negozju tal-prodotti kosmetiċi. L-attriċi ('l-appellata'), li kienet ukoll direttriċi ta' din il-kumpanija, tgħid li oriġinarjament kienet involuta b'mod attiv fit-tmexxija ta' dan in-negozju, u dan sakemm mardet fis-sena 1998. Tgħid li wara li ġie nieqes missier il-partijiet fis-sena 2005, il-konvenuta Anna Zerafa u Marcella Pace Axiaq (illum mejta) ħadu f'idejhom 'b'mod esklussiv' it-tmexxija tan-negozju, u ma bdew jagħtu l-ebda informazzjoni lill-azzjonisti l-oħra, u b'mod partikolari lilha. Marcella Pace Axiaq ġiet nieqsa fis-sena 2008, u skont l-attriċi, l-appellanta Zerafa kienet qed tagħti l-impressjoni li kienet qed tamministra l-kumpanija b'mod tajjeb u li n-negozju kien miexi b'mod normali. L-attriċi tgħid ukoll li meta l-appellanta Zerafa ħadet it-tmexxija tan-negozju f'idejha, il-kumpanija kellha attività ekonomika b'saħħitha u kien hemm bilanċ tajjeb fil-kontijiet tagħha;

3. Ġara però li fit-12 ta' April 2010, it-tfal tal-konvenuta Zerafa waqqfu kumpanija bl-isem ta' 'Women's Cosmetics Limited' (C 49359), li kif iġib isimha, topera wkoll fil-qasam tan-negozju tal-prodotti kosmetiċi, u b'hekk kienet kompetitriċi ta' 'Nova Co. Limited'. L-attriċi tallega li xi madwar ħames jew sitt snin wara li ġiet imwaqqfa l-kumpanija 'Women's Cosmetics Limited', il-konvenuta Zerafa bdiet tiddevja l-attività kummerċjali tal-kumpanija 'Nova Co. Limited' lil 'Women's Cosmetics

Limited', u dan b'konflitt ta' interess mal-qadi ta' dmirijietha bħala direttriċi tal-kumpanija 'Nova Co. Limited';

4. L-attriċi tixli wkoll lil Zerafa, li bi ftehim mad-diretturi l-oħra, l-istess Zerafa ma kinitx qed tippreżenta l-formuli tar-reżokont annwali (*annual returns*) u l-kontijiet awditjati (*audited accounts*) tal-kumpanija 'Nova Co Limited', bil-konsegwenza li fis-6 ta' Lulju tas-sena 2020, isem il-kumpanija ġie mħassar minn fuq ir-reġistru (*struck-off*). Tgħid ukoll li l-añhar kontijiet awditjati saru għas-sena bażi 2009, u ġew preżentati ftit tax-xhur wara li twaqqfet il-kumpanija 'Women's Cosmetics Limited';

5. L-attriċi tgħid ukoll li permezz ta' ittra datata 3 ta' Ġunju 2020,¹ hija ġiet informata mill-konvenuta Zerafa li l-istokk ta' 'Nova Co. Ltd' kien ġie mibjugħ lill-kumpanija 'Women's Cosmetics Limited' għas-somma globali ta' ħamsa u tmenin elf ewro (€85,000). Minn din l-ittra jirriżulta wkoll li skont Zerafa, is-sehem *pro-rata* li kellha l-attriċi minn dan il-bejgħ kien dak ta' għaxart elef, sitt mija u ħamsa u għoxrin ewro (€10,625). Madanakollu, minn dan l-ammont, Zerafa għaddiet biss lill-attriċi l-ammont ta' tmien mija u għaxar ewro (€810), u dan għaliex din żammet is-somma ta' disat elef tmien mija u ħmistax-il ewro (€9,815), li fi kliem Zerafa stess kienu sehemha minn spejjeż li ħallset minn butha għall-manteniment ta' ommhom għal bejn is-snin 2005 u 2018;

¹ Kopja ta' din l-ittra ġiet mehmuża flimkien mar-rikors ġuramentat u tinsab a *fol.* 4 tal-proċess.

6. Fuq is-saħħa ta' dawn il-premessi, l-attriċi tixli lil Zerafa, li b'mod intenzjonat, illegali u abbużiv, hija amministrat il-kumpanija 'Nova Co. Limited' b'mod ħażin, u bl-intenzjoni li n-negozju ta' din tal-aħħar imur għand il-kumpanija 'Women's Cosmetics Limited'. Tgħid ukoll li minħabba dawn l-azzjonijiet tal-appellanta, hija ma rċevietx profitti jew dividendi mis-sena 1998, u barra minn hekk hija sfat esposta b'mod personali għall-ħlas ta' penali u multi minn diversi entitajiet pubbliċi, fosthom il-'*Malta Business Registry*' u d-Dipartiment tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud. Konsegwentement, l-attriċi talbet lill-Qorti sabiex:

"1. Tiddikjara l-Konvenuti responsabbli għad-danni kkawżati minħabba l-malamministrazzjoni tas-soċjeta Nova Co Limited, kif ukoll minħabba azzjonijiet hekk illegali u abbużivi;

2. Tillikwida d-danni kkawżati mill-Konvenuti li jinkludi t-telf tad-dħul u l-ħlas ta' multi u penali minn diversi entitajiet pubbliċi;

3. Tordna l-Konvenuti sabiex jħallsu lill-Attriċi d-danni hekk likwidati";

7. Il-konvenuti appellanti mbagħad laqgħu għat-talbiet tal-attriċi hawn appellata, billi fost l-oħrajn ressqu żewġt eċċezzjonijiet preliminari, li kienu s-segwenti:

"1. Preliminarjament, l-inkompetenza tal-Qorti ratione materie essendo kawża li taqa' fil-kompetenza Sezzjoni tal-Kummerċ ta' dina l-Onorabbli Qorti;

2. Preliminarjament u mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-attriċi ma għandha l-ebda interess ġuridiku u ebda locus standi [sabiex] tippromwovi din l-azzjoni u dan għaliex:

a. L-obbligi fiduċjarji qua diretturi jistkattaw favur is-soċjetà u mhux lill-azzjonist attriċi;

b. Hija se mai s-soċjetà u mhux l-azzjonist li għandha interess ġuridiku tmexxi kawża għad-danni kontra d-diretturi tagħha (u mhux ukoll l-azzjonista attriċi);

ċ. L-azzjonista attriċi ma tistax tarroga interessi ġuridici jew jeddijiet vestiti fis-soċjetà li tiffirma parti bi ħsara għall-personalità distinta legali tas-soċjetà li tagħha azzjonista”.

8. Permezz ta' sentenza mogħtija fil-15 ta' Diċembru tas-sena 2020, il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili laqgħet l-ewwel eċċezzjoni tal-atturi u filwaqt li astjeniet milli tkompli tiegħu konjizzjoni tal-każ, bagħtet l-atti quddiem ir-Registratur biex il-kawża titqiegħed fuq il-lista tal-kawzi tal-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Kummerċ). Ma sar ebda appell minn din is-sentenza parzjali;

9. Wara li l-atti ġew mgħoddija lill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Kummerċ), il-kawża ġiet stradata b'tali mod li jkun hemm deċiżjoni preliminari dwar it-tieni eċċezzjoni tal-konvenuti, u dan sabiex jiġi determinat jekk l-attriċi għandhiex interess ġuridiku u *locus standi* biex tmexxi b'din l-azzjoni;

10. Permezz ta' sentenza mogħtija fit-13 ta' Mejju 2022, il-Qorti Ċivili Sezzjoni tal-Kummerċ ċaħdet it-tieni eċċezzjoni mressqa mill-intimati u ħalliet il-kawża għall-kontinwazzjoni fil-mertu fit-termini hekk stabbiliti fl-istess sentenza;

11. Illi fost oħrajn, il-konsiderazzjonijiet li wasslu lill-Ewwel Qorti biex tiċħad it-tieni eċċezzjoni tal-intimati kienu s-segwenti: -

“Illi ghal finijiet ta’ din id-decizjoni parzjali fir-rigward tat-tieni eccezzjoni mressqa mill-intimati, il-provi mhux kontradetti kif hawn fuq ri-assunti u d-dokumenti pprezentati miz-zewg partijiet ma jidhirx illi hemm kontestazzjoni dwarhom.

Jirrizulta illi kien hemm dizgwid bejn l-ahwa socji fil-kumpannija NCL, partikolarment wara l-mewt tal-genituri taghhom, speċjalment wara l-mewt ta’ missierhom. Ukoll illi kien hemm dizgwid personali bejn il-kontendenti tant illi r-rikorrenti lanqas kienet taf illi ommhom giet nieqsa.

Jirrizulta ukoll illi r-rikorrenti qeghda tilmenta mill-agir tal-intimati, partikolarment ta’ l-intimata Anna Zerafa, in kwantu illi fil-vesti taghha ta’ direttur tal-kumpannija NCL, hija naqqset mill-obbligi taghha u agixxiet b’mod illi mhux fl-interess tal-kumpannija minhabba l-allegat kunflitt ta’ interess. Ukoll issostni illi bl-agir taghha qua direttur, l-intimata halliet il-kumpannija tigi struck-off u kwindi r-rikorrenti tilfet l-valur tal-ismha taghha li kienet wirtet minn ghand missierha, bil-konsegwenza illi hija sofriet danni li fil-fatt qed tfittex ghalihom.

Jirrizulta ukoll illi l-kumpannija NCL giet struck-off mir-Registatur, evidentament wara illi ebda persuna interessata ma hadet interess illi tirregolarizza, tikkontesta jew addirittura titlob u tiehu l-passi biex il-kumpannija NCL ma tigix struck-off. Ulterjorment, jirrizulta illi l-kumpannija NCL giet struck-off ftit granet biss qabel ma gew intavolati dawn il-proceduri u ma ttiehdux proceduri sabiex il-kumpannija NCL tigi ri-integrata fuq ir-Registru tal-Kumpanniji.

Jirrizulta ukoll illi bid-decizjoni taghha tal-15 ta’ Dicembru 2021 (recte 2020), il-Prim Awla tal-Qorti Civili, il-Qorti fejn giet originarjament istitwita din il-kawza, ddikjarat illi hija ma kinitx il-Qorti kompetenti rationae materie sabiex tisma’ l-kawza u rrimandat l-atti quddiem din il-Qorti sabiex tkompli tisma’ l-kawza din il-Qorti. Ma jirrizultax lanqas illi dik id-decizjoni giet appellata u kwindi, hija issa din il-Qorti illi trid tisma’ u tiddeciedi din il-kawza

Ikkunsidrat ulterjorment:

Illi din id-decizjoni qed tittratta biss u esklussivament it-tieni eccezzjoni mressqa mill-intimati, u cioe`, illi:

....., l-attriċi ma għandha ebda interess ġuridiku u ebda locus standi tippromwovi din l-azzjoni u dan għaliex:

a. l-obbligi fiduċjarji qua diretturi jiskattaw favur is-soċjeta’ u mhux lill-azzjonist attriċi;

b. Hija se mai s-soċjeta’ u mhux l-azzjonist li għandha interess ġuridiku tmexxi kawża għad-danni kontra d-diretturi taghha (u mhux ukoll l-azzjonista attriċi);

c. L-azzjonista attriċi ma tistax tarroga interessi ġuridiċi jew jeddijiet vestiti fis-soċjeta' li tagħha tiffirma parti bi ħsara għall-personalita' distinta legali tas-soċjeta' li tagħha azzjonista;

Qabel xejn ghalhekk irid jinghad illi din il-Qorti sejra tistharreg u tiddeciedi dwar jekk ir-rikorrenti setghetx tintavola dawn il-proceduri fid-dawl u fil-kuntest ta' dak ecceppit, ossia, jekk hija ghandiex interess ġuridiku u locus standi sabiex tagħmel dan.

Fit-trattazzjoni tieghu l-abbli difensur tal-intimati ighid illi l-interess ġuridiku irid jigi meqjus mhux fid-dawl tal-principji generali, izda fid-dawl tal-lex specialis illi tirregola proceduri quddiem din il-Qorti, Sezzjoni tal-Kummerc.

Gie nnutat illi l-kumpanija NCL giet struck-off granet qabel ma gew intavolati dawn il-proceduri, u minflok ir-rikorrenti ghazlet illi tiehu proceduri biex tirrientegra l-kumpanija fuq ir-Registru tal-Kumpanniji sabiex din tkun tista' tiehu proceduri kontra s-socji intimati, ghazlet illi tressaq il-kawza hi ghad-danni illi tallega illi sofriet hi rizultat ta' azzjonijiet jew nuqqasijiet ta' intimati. Ir-rikorrenti ma haditx proceduri (u ghadha fiz-zmien illi tagħmilha) sabiex il-kumpanija tigi mpoggija lura fuq ir-Registru tal-Kumpanniji. Hi kellha u ghad ghandha l-opportunita' illi tagħmel dak, izda ghazlet triq ohra – dik illi tipprocedi hi bl-azzjoni personali tagħha.

Jigi kkunsidrat b'dana kollu illi anke jekk bil-fatt illi l-kumpanija NCL giet struck off minn fuq ir-Registru tal-Kumpanniji, u allura, tilfet il-personalita' ġuridika tagħha u waqqfet tezisti², b'dan kollu, ir-responsabbilita', jekk il-każ, ta' kull direttur jew ufficjal ieħor tal-kumpanija u ta' kull membru tal-kumpanija għandha tkompli u tista' tigi infurzata daqslikieku l-isem tal-kumpanija ma jkunx tħassar mir-registru.³

Ikkunsidrat Ulterjorment:

Illi azzjoni personali hija dik li tigi ezercitata kontra l-individwu personalment li jkun obligat li jagħti, jagħmel jew ma jagħmilx haga; u f'din l-ispeci ta' azzjoni l-oggett tagħha principali hija l-persuna mentri l-haga hija l-oggett ulterjuri u sekondarju⁴.

Minn qari tar-rikors promotur, din il-Qorti jidhrilha illi l-kawza proposta mir-rikorrenti hija wahda personali, magħmula kontra l-individwi socji bhalha ghal danni illi tallega illi hi sofriet.

Kif ighid il-Professor Andrew Muscat⁵:

² Art 4(4) Kap 386.

³ Art 325(6) tal-Kap 386.

⁴ *Salvatore Farrugia vs Giuseppe Farrugia*, Prim' Awla, Qorti Civili, 4 ta' Ottubru, 1955.

⁵ Principles of Maltese Company Law, Second Edition, Vol III, pg 1236.

“If the action by the shareholder is merely to redress a wrong done to him personally, then the proper plaintiff should clearly be the shareholder himself acting in his personal name and capacity”.

*Il-Qorti taghmel referenza ghall-eccezzjonijiet ghar-regola stabbilita bil-famuz kaz **Foss vs Harbottle** u senjatament ghall-eccezzjoni stabbilita illi titlob illi f'kaz ta' allegat ksur tad-drittijiet personali ta' socju, allura tali socju jista' jressaq azzjoni personali minghajr in-neccessita' illi tkun il-kumpannija illi tavvanza kawza hi.*

*Dan gie trattat fil-kawza **Martin Bonello Cole vs Kenneth Cole**⁶ fejn inghad hekk:*

*“Illi fil-kitba tieghu **Minority Shareholders' Rights**, (Sweet & Maxwell, 1994, Ind Ed, pp 110 – 115), Robin Hollington jiddiskuti proprju dan il-punt u fih jafferma li,*

“The fundamental objection to a personal cause of action by a shareholder is that in most cases the company, which is a separate legal person from the shareholders, will be the obvious plaintiff and the losses suffered by the Company are that the losses suffered by the Company are that the losses of the shareholder.”

*Isemmi l-kaz klassiku in materia, jigifieri **Prudential Assurance u Newman Industries** (1982) fejn il-Qorti ta' l-Appell Ingliza riteniet li,*

*“A personal action would subvert the rule in **Foss v. Harbottle** and that rule is not merely a tiresome procedural obstacle placed in the path of a shareholder by a legalistic judiciary. The rule is the consequence of the fact that a corporation is a separate legal entity. Other consequences are limited liability and limited rights.”*

Fl-istess waqt pero' f'din is-sentenza l-istess Qorti ikkoncediet il-possibilita' ta' dritt ta' azzjoni fil-kaz meta l-azzjonista ikun garrab telf li jkun distint minn dak soffert mis-socjeta', u dan minhabba l-agir tad-diretturi.

Fuq l-iskorta ta' dan l-insenjament l-awtur Hollington jelabora hekk,

“A shareholder can, therefore, only pursue a personal cause of action for breach of duty against the directors or other shareholders (ezatt bhal fil-kaz in ezami) or third parties, if he establishes that in the special circumstances of the case :

(a) he has suffered personal loss distinct from the loss suffered by the company and therefore indirectly by him as a shareholder, and

(b) the defendants were in a sufficiently proximate relationship to him that they owed him the duty (whether it be a fiduciary duty App. Civ. 214/93 18 or the common law duty of care) which they are alleged to have broken”.

⁶ Qorti tal-Appell, 5/10/2001.

Din il-Qorti tabbraccja dan l-insenjament u fic-cirkostanzi hija tal-fehma li, indipendentement ghalissa mill-meritu tal-vertenza, l-attrici setghet tagixxi u tipprocedi validament kontra l-konvenuti.

Is-sentenza hawn fuq citata tkompli tghid:-

“Il-Qrati taghna wkoll kellhom okkazzjoni li jimxu similmement bhal kif fuq inghad meta jkun hemm allegazzjoni ta’ agir skorrett minn direttur jew diretturi ta’ soċjeta’ li jwassal ghal telfien jew ikun ta’ pregudizzju lil xi azzjonista, indipendentement mis-soċjeta’ nfisha.

Fil-kawza fl-ismijiet “M.J. Falla vs J.H. Sorotos” deciza fit-12 ta’ Marzu 1976, il-Qorti ta’ l-Appell irrikonoxxiet tali dritt ta’ azzjoni in kwantu rriteniet li tali allegazzjonijiet (il-gudizzju kien fl-ilsien Ingliz), “if substantiated, appear(s) to entail a direct personal prejudice to the plaintiff as distinct from the Company itself (which the plaintiff says was composed of only two shareholders)”

U li allura jsegwi li, “the plaintiff does have a right of action vis-a vis the defendant.”

Il-materja, (anke jekk fil-kuntest ta’ drittijiet fundamentali tal-bniedem, imma din il-Qorti tqis principji ugwalment applikabbli hawnekk), giet ukoll trattata f’sentenza ricenti tal-Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet Lawrence Borg pro et noe vs l-Avukat tal-Istat et⁷.

Il-Qorti Kostituzzjonali qalet hekk:

“Ċirkostanza oħra fejn azzjonist f’soċjetà kummerċjali tqies vittma hija dik fejn jintwera illi huwa impossibbli għas-soċjetà li tiftaħ proceduri ġudizzjarji f’isimha. Fil-każ ta’ G. J. v. Luxembourg (21156/93; 26.10.2000) il-Qorti Ewropea qalet hekk:

“24. However, in the present case the company was under liquidation and the complaint brought before the Court relates to the activities of the liquidators, i.e. the official receiver and the Commercial Court. IN these circumstances the Court considers that it was not possible for the company, as a legal personality, at the time, to bring the case before the former Commission. Moreover, the Court recalls that the applicant held a substantial shareholding of 90% in the company. He was in effect carrying out his business through the company and has, therefore, a direct personal interest in the subject-matter of the complaint. Therefore, the Court finds that the applicant may claim to be a victim of the alleged violation of the Convention affecting the rights of the limited liability company”.

Ghamlet ukoll referenza għall-każ Olczak vs Poland u qalet hekk:

“Każ ieħor huwa fejn is-soċjetà kummerċjali tieqaf teżisti bħala persuna ġuridika kif jingħad fil-każ fuq imsemmi ta’ Olczak v. Poland (30417/96; 7.11.2002).

⁷ 214/2019/1MCH tas-17 ta’ Marzu 2022 .

“59. As regards the distinction between the shareholders’ interests and those of the company, it should be recalled that the concept of the public company is founded on a firm distinction between the rights of the company and those of its shareholders. Only the company, endowed with legal personality, can take action in respect of corporate matters. A wrong done to the company can indirectly cause prejudice to its shareholders, but this does not imply that both are entitled to claim compensation. Whenever a shareholder’s interests are harmed by a measure directed at the company, it is up to the latter to take appropriate action. An act infringing only the company’s rights does not involve responsibility towards the shareholders, even if their interests are affected. Such responsibility arises only if the act complained of is aimed at the rights of the shareholder as such (...) or if the company has been wound up”.

26. *Ma huwiex bla relevanza l-añħar kumment f’din is-silta: “Such responsibility arises only ... if the company has been wound up”*

*Il-Qorti finalment tagħmel referenza għal dak li ighid Dr Clayton Fenech fid-dissertation tiegħu *The Derivative Action under Maltese Company Law – Time to Reconsider?*⁸ fejn jingħad hekk:*

“The fact that liabilities of the company are not liabilities of its members is rooted in the notion of limited liability, enshrined in Article 67 of the Companies Act which expressly states that the “member’s liability is limited to the amount, if any, unpaid on the shares respectively held by each of them.” Naturally, this unquestionable separation of the company’s assets from that of its members is a result of the separate legal personality of companies. Inversely, rights of the company are not rights of its members and should not be enforced by the latter:

“l-azzjonist li għandu sehem mill-kumpanija m’għandux propjeta’ fl-assi tas-socjeta’ għaliex dawn jibqgħu propjeta’ tagħha in vista tal-personalita’ guridika differenti tagħha. L-azzjonisti individwali mhumix partijiet f’azzjoni gudizzjarja istitwita minn jew kontra s-socjeta’, u tali azzjoni trid tigi istitwita minn jew kontra s-socjeta’ mill-persuna jew persuni li għandhom ir-rappreżentanza guridika u dan bħala regola in generali li minnha hemm biss devjazzjoni f’istanzi speċjali.”⁹

Abbraccjat għalhekk dan l-insenjament biss fil-kuntest tal-eccezzjoni hawnekk diskussa u mhux fil-mertu tal-vertenza, din il-Qorti sejra għalhekk tichad it-tieni eccezzjoni mressqa mill-intimati b’dan illi, mingħajr ma’ tidhol fil-mertu tal-vertenza f’dan l-istadju, tistieden issa lill-partijiet sabiex jressqu l-provi tagħhom u jittrattaw din il-kawza f’dan il-kuntest kif hawn fuq jingħad u spjegat, ossia, fil-kuntest ta’ azzjoni personali ta’ azzjonista kontra azzjonisti oħra għal danni personali illi thoss jew tallega illi garrbet ir-rikorrenti personalment, fin-nuqqas tal-kumpanija bħala parti f’dawn il-proceduri.

GHALDAQSTANT, il-Qorti, wara illi rat l-atti kollha, semgħet lid-difensuri tal-partijiet u għamlet il-konsiderazzjonijiet tagħha kif hawn fuq jingħad, qed tghaddi sabiex tichad it-tieni eccezzjoni mressqa mill-

⁸ UOM, Faculty of Laws, November 2013, Masters in Financial Services Degree.

⁹ Cecil Pace pro et vs Emanuel E. Bonello pro et noe (Commercial Appeal, decided on 31.7.1996 – LXXX.ii. 849).

intimati u thalli l-kawża għall-kontinwazzjoni fil-mertu fit-termini hawn fuq stabbiliti.

Spejjes ta' din id-decizjoni illi qed jigu rizervati għall-gudizzju finali”.

12. Peress li l-intimati ħassewhom aggravati minn din is-sentenza, fis-17 ta' Mejju 2022, l-istess intimati preżentaw rikors li bih talbu lill-Ewwel Qorti biex tippermettilhom iressqu appell mis-sentenza tagħha li ġiet mogħtija fit-13 ta' Mejju 2022. Wara li fil-11 ta' Lulju 2022 l-Ewwel Qorti semgħet lill-partijiet fil-miftuħ, dik il-Qorti, fl-istess seduta, laqgħet it-talba tal-intimati biex iressqu appell mis-sentenza parzjali tagħha, biex b'hekk fid-9 ta' Awwissu 2022, l-istess intimati ressqu rikors ta' appell li permezz tiegħu qed jitolbu lil din il-Qorti sabiex: *‘tannulla u tirrevoka s-sentenza preliminari tal-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Kummerċ) fl-ismijiet premessi mogħtija fit-13 ta' Mejju 2022 u tilqa' t-tieni eċċezzjoni tal-esponenti, bl-ispejjeż kontra l-attriċi appellata.’*

13. Min-naħa l-oħra, l-attriċi ma qablet xejn mal-appell tal-intimati, u għar-raġunijiet hekk imfissra fir-risposta għall-appell li ġiet preżentata fil-20 ta' Ottubru 2022, hija għaddiet biex talbet lil din il-Qorti sabiex *‘tiċċhad l-appell intavolat u tikkonferma s-sentenza tat-13 ta' Mejju 2022’;*

14. Wara li rat l-atti kollha tal-kawża u d-dokumenti esebiti, u wara li qieset li l-fażi tal-proċedura bil-miktub ingħalqet, din il-Qorti ma jirriżultalhiex li hemm il-ħtieġa li tqiegħed dan l-appell għas-smiġħ, u

b'hekk ser tkun qed tgħaddi minnufih għas-sentenza u dan fuq is-saħħa tal-**Artikolu 152(5) tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta;**

Ikkonsidrat:

15. Wara li rat sewwa r-rikors tal-appell, din il-Qorti tqis l-aggravji tal-appellanti miġbura tajjeb f'dan il-kliem: *'l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta kkonkludiet li l-azzjoni in kwistjoni hija personali ta' azzjonista għad-danni. Azzjonista ma tistax fil-fatt tintavola kawża simili iżda semmai missa (sic) rravivat il-kumpanija u tkun il-kumpanija li semmai talli (sic) kawża kontra diretturi tal-allegat ksur ta' obbligi fiduċjarji – proċeduri li del resto hija dik prospettata bil-liġi';*

16. Meqjus l-estratt hekk kif riprodott fil-paragrafu ta' qabel dan, flimkien mal-bqija tal-kontenut tar-rikors tal-appell, din il-Qorti tara li l-aggravji tal-appellanti jistgħu essenzjalment jiġu miġbura fi tnejn, u cioè:-

a Li l-Ewwel Qorti żbaljat meta waslet għall-konklużjoni li n-natura ta' din l-azzjoni hija ta' azzjonista f'isimha personali għad-danni li ġarrbet personalment; u

b Li r-rikorrenti ma tistax tressaq kawża ta' din ix-xorta kontra d-diretturi u, jekk xejn, tali azzjoni tmiss biss lill-kumpanija;

17. Ikkonsidrat dan, il-Qorti sejra issa tgħaddi biex tistħarreġ dawn l-aggravji fl-istess ordni kif imniżżla fil-paragrafu ta' qabel dan;

A. Dwar l-ilment li l-Ewwel Qorti żbaljat meta waslet għall-konklużjoni li l-azzjoni hija waħda personali ta' azzjonista għad-danni:

18. Nibdew bl-ewwel kwistjoni dwar jekk huwiex tassew minnu li l-Ewwel Qorti żbaljat meta waslet għall-konklużjoni, li din l-azzjoni hija waħda ta' azzjonista f'isimha personali, u dan għad-danni li qed tallega li ġarrbet personalment;

19. Fost l-oħrajn, l-appellanti jargumentaw li mill-premessi tar-rikors promotur jirriżulta li l-appellata qed toħloq '*konfużjoni bejn dawk li l-appellata tikkunsidra bħala d-drittijiet tas-soċjetà Nova Co. Limited u dawk tagħha b'mod personali fil-kwalità personali tagħha ta' azzjonista*'. L-appellanti jgħidu wkoll li huwa biss fl-aħħar premessa li l-appellata tagħmel referenza għad-danni li qed tallega li ġarrbet personalment konsegwenza ta' dak li l-tirreferi għalih bħala '*malamministrazzjoni*' mill-appellanti;

20. B'żieda ma' dan, u b'referenza għat-talbiet li ġew imressqa fir-rikors ġuramentat, l-appellanti jargumentaw li fl-ewwel żewġ talbiet, l-appellata qed tagħti l-impressjoni li l-kawża li qed tressaq *'hija waħda f'isem is-soċjetà Nova Co. Limited u mhux f'isimha personali, tant li tagħmel referenza għal telf ta' dñul, dannu li semmai esperjenzatu l-kumpanija u mhux hi bħala azzjonista...'* L-appellanti jinsistu li dawn *'l-inkonsistenzi'* jsaħħu t-teżi tagħhom, u cioè li dak li qed jintalab mill-appellata m'humieq effettivament danni personali li sofriet personalment. Minħabba f'hekk, l-appellanti huma tal-fehma li dak li qed jiġi mitlub mill-appellata jitratta danni li, jekk xejn, ġew imġarrba mill-kumpanija;

21. Ikkonsidrat dan, u wara li qieset kemm il-kontenut tar-rikors promotur, kif ukoll il-pożizzjoni li ħadet l-appellata tul il-mixja ta' din il-kawża, din il-Qorti ma tarax li l-Ewwel Qorti żbaljat meta qieset li din hija azzjoni miġjuba minn azzjonista f'isimha personali għad-danni delittwali li allegatament ġew ikkawżati lilha personalment mill-intimati appellanti;

22. Huwa magħruf sewwa li l-azzjoni hija determinata mill-premessi u t-talbiet u mhux mill-eċċezzjonijiet li jitqajmu kontriha.¹⁰ Wara li fliet il-kontenut tar-rikors ġuramentat,¹¹ huwa ċar għal din il-Qorti li l-kawżali

¹⁰ Ara f'dan is-sens, is-sentenzi fl-ismijiet ta' **L-Avukat Dottor Victor Ragonesi et. v. Albert Huber et.**, mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-25 ta' April 2018 (Rik. Nru. 272/09JRM), u **Arthur Xuereb v. Silvio Borg et.**, deciżja mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fit-30 ta' Mejju 2017 u kkonfermata fl-appell permezz ta' sentenza mogħtija fil-25 ta' Ġunju 2019 (Rik Nru 561/14LSO).

¹¹ Fol. 1 u 2 tal-proċess.

kollha tal-attriċi jikkulminaw fl-añhar premissa, fejn hemmhekk irrikorreni prattikament tniżżel l-oġġett ta' din il-kawża u tgħid li minħabba l-azzjonijiet tal-konvenuti (hekk kif spjegati fil-premessi), hija ma rċevietx profitti jew dividendi sa mis-sena 1998. Barra minn hekk, fl-istess premissa, l-attriċi tilmenta wkoll li minħabba l-għemejjel lamentati minnha, hija wkoll sfat esposta personalment għall-ħlas ta' penali u multi minn diversi entitajiet pubbliċi fosthom tal-'*Malta Business Registry*' u mid-Dipartiment tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud;

23. Fil-fehma ta' din il-Qorti, it-talbiet m'għandhomx jinqraw *in vacuo*, u għalkemm huwa minnu li l-appellata ma tispeċifikax fit-talbiet dwar jekk id-danni li qed titlob humiex dawk li allegatament ġew ikkawżati lill-patrimonju personali tagħha, jew inkella lill-patrimonju tal-kumpanija 'Nova Co. limited', minn qari tal-premessi, u partikolarment minn dak osservat fil-paragrafu ta' qabel dan, huwa ċar biżżejjed għal din il-Qorti li dak li qed titlob l-appellata f'din il-kawża huma d-danni li allegatament ġew ikkawżati lill-patrimonju personali tagħha;

24. Din il-fehma tal-Qorti tkompli mbagħad tissaħħaħ minn eżami tal-kondotta tal-attriċi waqt din il-kawża, fejn b'mod partikolari, fl-ewwel seduta, l-avukat tal-attriċi ddikjara li "*l-kawża odjerna hija kawża għal*

danni".¹² Barra minn hekk, fit-trattazzjoni, verbal li sar fil-25 ta' Novembru 2020, l-istess avukat kompli jelabora fuq dan u fost l-oħrajn qal li: "*Mela għandna sitwazzjoni fejn hemm azzjoni li hija ċivili ta' danni fejn il-klijenta tiegħi kellha propjetà fil-forma ta' shares, li dawn ix-shares illum ma jeżistux.*"¹³ Barra minn hekk, qal ukoll li: "*...il-konklużjonijiet li ħa niġu fiha f'din il-vertenza hija jekk ... il-konvenuti mhux aġixxew skont il-Companies Act imma b'li dak li għamlu, għamlux ħsara ...dol[o] lil klijent[a] tiegħi. Iġifieri this is a pure case of tort...danni... issa u għandhom jirrispondu għal din il-ħsara*";¹⁴

25. F'dan il-kuntest kollu, din il-Qorti, ma tistax għalhekk taqbel mal-appellanti li l-appellata qed tagħti xi mpressjoni li l-kawża li qed tressaq hija waħda f'isem il-kumpanija 'Nova Co. Limited' u mhux f'isimha personali. Jekk l-appellanti ma fehmux sewwa x'kienet in-natura tal-azzjoni tal-attriċi, huma setgħu jitolbu kjarifika. L-appellanti m'għamlu xejn minn dan, u allura jekk ma fehmux sew x'inhi n-natura tal-azzjoni tarrikorrenti, *imputet sibi*;¹⁵

26. Għaldaqstant, din il-Qorti ma ssibx li l-ewwel parti tal-aggravju tarrikorrenti hija mistħoqqa u tikkonferma li l-Ewwel Qorti qalet tajjeb meta

¹² Fol. 167.

¹³ Fol. 176.

¹⁴ Fol. 177.

¹⁵ Ara f'dan is-sens is-sentenza fl-ismijiet ta' **Carmelo u Rosa Cachia v. Olga mart Joseph Mifsud** – Appell (Ċivili Superjuri) – App. Nru. 428/07/2, deċiża fis-17 ta' Marzu 2022.

qieset li n-natura ta' din il-kawża hija azzjoni personali ta' azzjonista għad-danni li tħoss li għarrbet personalment;

B. Dwar l-ilment li azzjonista ma tistax tressaq kawża bħal ta' din ix-xorta kontra l-appellati

27. Ngħaddu issa għall-aggravju l-ieħor tal-appellanti, li fil-fehma tal-Qorti huwa l-qofol ta' dan l-appell;

28. L-appellanti qed iressqu diversi raġunijiet għaliex fil-fehma tagħhom l-appellata ma setgħet qatt tressaq azzjoni ta' din ix-xorta fil-konfront tagħhom u li l-Ewwel Qorti żbaljat meta għaddiet biex çaħnditilhom it-tieni eċċezzjoni;

29. L-ewwel raġuni li jagħtu l-appellanti hija msejsa fuq l-argument li l-ilmenti tal-appellata huma dwar ksur tad-dmirijiet ġenerali ta' direttur li jinsabu mniżżla fl-**Artikolu 136A tal-Kap. 368**, u li dawn id-dmirijiet u obbligi ġenerali li l-appellanti kellhom bħala diretturi tal-kumpanija 'Nova Co. Limited' kienu biss fil-konfront tal-istess kumpanija u mhux fil-konfront tal-appellata fil-kapaċità tagħha bħala azzjonista jew azzjonisti oħra tal-istess kumpanija. L-appellanti jgħidu li sa ċertu punt huma ma kellhom l-ebda relazzjoni mal-appellata fil-pożizzjoni tagħha bħala azzjonista, u għaldaqstant, abbażi tal-prinċipji legali li jirregolaw il-kumpaniji, u partikolarment dak tal-personalità ġuridika separata, f'każ ta'

amministrazzjoni ħażina, id-dritt ta' azzjoni għad-danni kontra d-diretturi jaqa' biss f'idejn il-kumpanija. Jenfasizzaw li l-prinċipju tal-personalità ġuridika separata tal-kumpaniji, li joħroġ b'mod ċar mill-**Artikolu 4(4) tal-Kap. 386**, ma jistax jiġi soġġett għal dubji legali, tant li t-tiċrit tal-*'velu korporattiv'* huwa limitat biss f'ċirkustanzi eċċezzjonali, fejn il-leġislatur ħass li d-diretturi għandhom jiġu misjuba responsabbli b'mod personali kontra l-istess prinċipju kardinali tal-personalità ġuridika separata (*legislative inroads*). Filwaqt li jirrikonoxxu li l-Qrati jistgħu wkoll iċarrtu l-*'velu korporattiv'* (*judicial inroad*), jinsistu li tali setgħa hija aktar u aktar eċċezzjonali għall-prinċipju tal-personalità ġuridika separata tal-kumpaniji u b'hekk din is-setgħa għandha tkun eżerċitata f'każijiet *'eċċezzjonali u limitati'*. Jinsistu wkoll li fiċ-ċirkustanzi ta' dan il-każ *'m'hemm xejn eċċezzjonali li jimmeritaw judicial inroad biex tesponi direttur b'mod personali versu azzjonist. Altrimenti jekk dawk iċ-ċirkustanzi jiġu kkunsidrati bħala li jimmeritaw judicial inroad, dan ifisser li l-kunċett ta' personalità ġuridika separata se jspiċċa u azzjonisti dejjem se jkollom id-dritt li jfittxu lil diretturi għal ksur ta' obbligi fiduċjarji fuq livell personali'*;

30. Raġuni oħra li jagħtu l-appellanti hija li bħala azzjonista, l-appellata setgħet biss tressaq azzjoni għad-danni fil-konfront tad-diretturi permezz tal-azzjoni prospettata fl-**Artikolu 402 tal-Kap 368**. Jgħidu li dan l-artikolu mhux biss jagħti l-fakultà lil membru ta' kumpanija sabiex b'mod individwali jressaq azzjoni u jfittex rimedju f'isem il-kumpanija (azzjoni

derivattiva), iżda wkoll jippermetti lill-azzjonist biex iressaq azzjoni għad-danni li jkun sofra personalment kontra l-persuna li tkun ikkaġunatlu t-telf jew dannu.¹⁶ Fi kliemhom, *'[d]an jikkonferma li jekk mhux tramite ta' dan l-artikolu u cioè Artikolu 402(3)(f), azzjonist m'għandux dritt ifittex b'mod personali diretturi abbażi tad-dispożizzjonijiet tal-Kapitolu 386 tal-Liġijiet ta' Malta'*;

31. It-tielet raġuni li jagħtu l-appellanti sabiex isostnu li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta ċaħdet it-tieni eċċezzjoni hija, li l-fatt innifsu li llum il-gurnata ma tistax tiġi mressqa azzjoni taħt l-**Artikolu 402 tal-Kap 368** għaliex isem il-kumpanija ġie mħassar minn fuq ir-reġistru (*struck-off*), ma jfissirx li dan awtomatikament jagħti lill-appellata d-dritt għall-azzjoni diretta kontra ex-direttur bi ħsara għall-prinċipji fundamentali tal-liġi tal-kumpaniji, u mingħajr ma l-istess appellata rrikorriet għar-rimedji kollha disponibbli għaliha bil-liġi. Skont l-appellanti, il-leġislatur ħaseb għal sitwazzjonijiet bħal dawn billi fl-**Artikolu 325 tal-Kap. 386** ipprovda għall-possibilità li ssir talba biex terġa' titqajjem il-kumpanija, biex b'hekk wara li titqajjem ikunu jistgħu jiġu segwiti l-proċeduri kif stipulati fl-istess Kap. 386 u dan permezz tal-kumpanija. L-appellanti jissottomettu li kien biss fis-sena 2020 li isem il-kumpanija ġie mħassar minn fuq ir-reġistru, u b'hekk skont l-appellanti, l-appellata għadha fil-hin li tiegħu *'l-passi meħtieġa u kkontemplati fil-liġi sabiex tirrintegra l-kumpanija sabiex hija*

¹⁶ Art 402(3)(f) tal-Kap. 386.

tkun tista' tieġu proċedura kontra l-appellanti'. Jikkonkludu għalhekk li l-appellata *qua* azzjonista ma setgħetx tressaq din il-kawża bħala azzjoni personali kontra d-diretturi personalment u *'tivvinta proċedura hi bi ħsara għall-ispirtu tal-liġi'*. Jagħlqu mbagħad billi jgħidu li l-Ewwel Qorti ma setgħetx tordna l-kontinwazzjoni *'ta' azzjoni li anqas biss hija kkontemplata fil-liġi'*;

32. L-appellata tirribatti billi tibda tgħid li fil-mument li ġiet preżentata din l-azzjoni, kien impossibbli għall-kumpanija 'Nova Co. Limited' li tieġu azzjoni kontra d-diretturi sabiex jirritornaw il-flus tal-kumpanija u jagħmlu l-investment meħtieġ sabiex l-istess kumpanija tiġi konformi mal-'*Malta Business Registry.*' Dwar l-argument, li l-appellanti fil-vesti tagħhom bħala diretturi, m'għandhom l-ebda ness ġuridiku magħha bħala azzjonista, l-appellata, wara li tagħmel referenza lejn diversi sentenzi li jikkonċernaw l-interess ġuridiku ta' attur f'kawża, targumenta li f'dan il-każ in-ness huwa faċli li jiġi stabbilit, u dan għaliex minħabba l-azzjonijiet tal-appellanti hija spiccat li tilfet l-azzjonijiet li kellha fil-kumpanija 'Nova Co. Limited' minħabba li isem l-istess kumpanija thassar minn fuq ir-registru. Barra minn hekk, hija tgħid li l-appellanta Zerafa ħadet flus il-kumpanija taħt il-pretiża li kienet personalment debitrice tagħha. Tgħid ukoll li minħabba l-amministrazzjoni ħażina tal-appellanti hija ma rċeviet l-ebda profitt u aġġar minn hekk se jkollha tħallas ammont ta' penali u multi li setgħu jiġu evitati li kieku l-kumpanija ġiet immexxija b'mod tajjeb

u l-appellanti qdew l-obbligi tagħhom b'ħarsien tal-Kap. 386. Għaldaqstant tinsisti li għandha relazzjoni ġuridika mal-appellanti u tgawdi minn interess li huwa ġuridiku, personali, u dirett. Tgħid ukoll li minn din l-azzjoni tista' tieġu riżultat vantaġġuż jekk is-sentenza tkun deċiża kontra l-intimati u l-Qorti tordna lill-intimati jħallsu l-penali huma;

33. L-appellata tagħmel ukoll referenza għal diversi awturi awtorevoli fil-qasam tal-liġi tal-kumpaniji u diversi każijiet fejn skont l-istess appellata, il-Qrati lokali sabu lil direttur responsabbli għad-danni li kkawża lill-azzjonist personalment. Tgħid ukoll li din l-azzjoni ma setgħetx tiġi mibdija f'isem il-kumpanija u targumenta li din il-kawża hija propju wieħed mill-każijiet fejn l-azzjoni tista' tiġi mibdija minn membru tal-kumpanija *'minħabba li jeżisti 'personal right' li ġie vvjolat'*. Barra minn hekk, tirribatti li din l-azzjoni mhijiex bi ħsara għall-prinċipju ta' personalità separata tal-kumpaniji, u dan għaliex skont l-**Artikolu 4(4) tal-Kap. 368**, il-personalità ġuridika ta' kumpanija tispicċa hekk kif isimha jiġi mħassar minn fuq ir-reġistru;

34. Fir-rigward tal-argument dwar il-possibilità li tagħmel talba biex il-kumpanija terġà tiġi riattivata skont ma jipprovdi l-**Artikolu 325(4) tal-Kap. 386**, l-appellata tgħid li din mhijiex għażla vijabbli għaliha u tpoġġi l-pożizzjoni tagħha fi preġudizzju akbar milli tinsab fiha llum. Tissottometti li jekk isem 'Nova Co. Limited' jerga' jiġi mqiegħed fuq ir-reġistru, il-

kumpanija xorta waħda ma tkunx f'pożizzjoni li tirregola ruħha ma' dak li titlob il-liġi u dan għaliex l-appellanti, partikularment Anna Zerafa ħadet il-flus kollha tal-kumpanija, u b'hekk il-kumpanija hija bla stokk u bla flus. Tgħid ukoll li peress li hija azzjonista f'minoranza ma timmaġinax li d-diretturi ser jivvutaw biex il-kumpanija tiegħu azzjoni kontra tagħhom, u b'hekk dak li qed jippretendu minnha l-appellanti huwa li tiegħu żewġ azzjonijiet: - waħda biex isem il-kumpanija 'Nova Co. Ltd' jerga' jiġi mqiegħed fuq ir-reġistru; u l-oħra, biex '*Nova Limited tiġi ordnata tiegħu azzjoni kontra d-diretturi*'. Fi kliem l-appellanti, dik l-azzjoni tkun '*immexxija mill-appellanti stess*', u b'hekk skont l-appellata, l-azzjoni tal-lum '*hija dik ġusta u l-uniku mod kif setgħet tiegħu azzjoni effettiva, sabiex tingħata sehemha komplet kif ukoll id-danni li ġejjin mill-azzjonijiet tal-Appellanti*';

35. Wara li għarblet sewwa l-argumenti taż-żewġ naħat, bħala daħla, din il-Qorti tibda billi tqis, li fil-prinċipju, direttur ta' kumpanija huwa tassew meqjus bħala mandatarju u fiduċjarju tal-kumpanija li fiha huwa direttur;¹⁷ u li l-kumpanija għandha personalità ġuridika separata mill-azzjonisti li jiffurmawha.¹⁸ Minħabba f'hekk, id-dmirijiet u l-obbligi ġenerali tad-diretturi huma ġeneralment fil-konfront tal-kumpanija li tagħha huma

¹⁷ Ara fost l-oħrajn is-sentenzi fl-ismijiet ta' **Video-On-Line Limited v. Ian Giles**, deċiża mill-Qorti tal-Appell (Ċivili Inferjuri) fil-25 ta' Frar 2004, u **Dottor Anthony H. Farrugia nomine v. Vennie Carbone nomine et.**, deċiża mill-Qorti tal-Appell (Ċivili Superjuri) fit-30 ta' Marzu 2001.

¹⁸ Artikolu 4(4) tal-Kap. 368.

diretturi u mhux lejn xi azzjonist individwali.¹⁹ Konsegwentement, f'każ li direttur jikser l-obbligi tiegħu jew inkella ma jaqdx dmirijietu sewwa u bil-mod ta' kif inhu mitlub mil-liġi, in-nuqqas ta' dak id-direttur ikun prinċipalment fil-konfront tal-kumpanija, u ġeneralment hija l-kumpanija biss li tgawdi mil-leġittimazzjoni attiva biex tiegħu azzjoni kontra dak id-direttur;²⁰ Dawn il-prinċipji huma wkoll riflessi fir-regola li ġiet stabbilita fil-famuż każ ta' **Foss v. Harbottle**^{21,22} li fil-każ ta' **Edwards v. Halliwell**,²³ ġiet imfissra minn L.J. Jenkins hekk: »*The rule in Foss v. Harbottle, as I understand it, comes to no more than this. First, the proper plaintiff in an action in respect of a wrong alleged to be done to a company or association of persons is prima facie the company or the association of persons itself. Secondly, where the alleged wrong is a transaction which might be made binding on the company or association and on all its members by a simple majority of the members, no individual member of the company is allowed to maintain an action in respect of that matter for the simple reason that, if a mere majority of the members of the company or association is in favour of what has been done, then cadit quaestio.*«;

36. Madanakollu, il-prinċipji ġenerali hekk kif imsemmija fil-paragrafu ta' qabel dan u li fuqhom qed jistrieħu l-appellanti mhumiex assoluti. Kif

¹⁹ J.H. Farrar, N. Furey, B.Hanningan, *Farrar's Company Law* (Butterworths, Second Edition), paġ. 325;

²⁰ *Id.* Paġ. 432.

²¹ (1843) 2 Hare 461, Chancery Division.

²² Hicks & S.H. Goo, *Cases and Materials on Company Law* (Oxford Univeristy Press, Fifth Edition), paġ 310.

²³ [1950] 2 All E.R. 1064.

osservat tajjeb l-Ewwel Qorti, fost id-diversi eċċezzjonijiet li nsibu għar-regola ta' **Foss v. Harbottle** huwa meta l-ilment tar-rikorrent ikun dwar att jew omissjoni tad-diretturi li jikser il-jeddijiet personali ta' azzjonist.²⁴ Diġà ġie osservat aktar kmieni li fil-każ tal-lum, ir-rikorrenti appellata qiegħda tmexxi b'din il-kawża kontra l-intimati appellanti għaliex qed tgħid li l-atti u n-nuqqasijiet tal-appellanti fit-tmexxija tal-kumpanija 'Nova Co. Ltd' kasbru l-jeddijiet personali tagħha bħala azzjonista fl-istess kumpanija. Għaldaqstant, fuq hekk biss diġà jidher, li mad-daqqa t'għajn, ir-regola ta' **Foss v. Harbottle** ma tapplikax għal dan il-każ u konsegwentement l-appellanti m'għandhomx raġun meta jinsistu li f'każ ta' amministrazzjoni ħażina, id-dritt ta' azzjoni għad-danni kontra d-diretturi jaqa' biss f'idejn il-kumpanija li tagħha kienu diretturi;

37. Din il-Qorti lanqas ma tista' taqbel mal-appellanti meta jargumentaw li azzjonist m'għandux dritt ifittex lil direttur b'mod personali għar-rizarċiment tad-danni jekk mhux permezz tal-**Artikolu 402(3)(f) tal-Kap 368**. Barra mill-fatt li dan l-argument, huwa fih innifsu kontradittorju għall-argument ta' qablu (li dritt ta' azzjoni għad-danni kontra d-diretturi jaqa' biss f'idejn il-kumpanija); fiċ-ċirkustanzi ta' dan il-każ l-appellata ma setgħetx tirrikorri għal dan ir-rimedju meta ġiet biex tibda din il-kawża, u dan għaliex minn kif intqal fis-sentenza fl-ismijiet ta' **Alessandro u Anouschka konjugi Farrugia v. John Mercieca et.**, rimedju bhal dan

²⁴ C.M Schmitthoff, Palmer's Company Law (Stevens & Sons, 1987, Volume 1) paġ. 980.

jista' jintuża biss f'każ li l-kumpanija tkun għadha għaddeja bin-negozju tagħha;²⁵

38. Barra minn hekk, din il-Qorti hija tal-fehma li, f'kull każ, ir-rimedju taħt l-**Artikolu 402(3)(f) tal-Kap. 386** huwa bla ħsara għal jedd ta' azzjoni għad-danni taħt il-prinċipji ġenerali tal-liġi ċivili. Kemm hu hekk, meta jiġi biex jikkummenta dwar dan ir-rimedju, il-Prof. Andrew Muscat jgħid li: **»It may be thought that this provision was not really necessary as the right to claim damages would arise in any case under general principles of civil law«;**²⁶

39. Il-fatt li l-prinċipji ġenerali tal-liġi ċivili jibqgħu jgħoddu xorta waħda għall-kwalukwe att jew ommissjoni mwettqa minn persuna fil-qadi ta' dmirjietha bħala direttur ta' kumpanija ġie wkoll osservat fis-sentenza fl-ismijiet ta' **Anthony Briffa pro. et. noe. v. Vicent Oliver Abela pro. et. noe,**²⁷ li fiha saret referenza għall-ktieb 'Palmer's Company Law', u speċifikament għall-estratt li fih jingħad hekk: **»Any director who personally commits fraud or any other tort in the course of his duties is liable to the injured party. This is on the principle that whoever commits a wrong is liable for it himself, and nonetheless so that he was acting as an agent or servant on behalf, and for the benefit, of**

²⁵ Qorti Ċivili – Sezzjoni tal-Kummerċ, deċiża fit-28 ta' Marzu 2019 (Rik. Nru. 8/2018JZM).

²⁶ Prof. Andrew Muscat, Principles of Maltese Company Law (Malta University Press, Second Edition, Vol III, paġ. 1377).

²⁷ Prim' Awla tal-Qorti Ċivili, deċiża fit-28 ta' Marzu 2003 (Ċit. Nru. 486/1994/3PS).

another; for the contract of agency or Service cannot impose any obligation on the agent or servant to commit, or assist in the committing of, fraud or an other wrong. The company may also be liable, but that does not exonerate the director.»²⁸ Għandu jkun għalhekk ċar biżżejjed li l-prinċipji tal-liġi ċivili li taħthom kull wieħed iwieġeb għall-ħsara li tiġri bi ħtija tiegħu;²⁹ meta jirriżulta li fl-għemil tiegħu ma jużax il-prudenza, id-diliġenza, u l-ħsieb ta' missier tajjeb tal-familja;³⁰ jew meta jkun għamel jew naqas li jagħmel xi ħaġa li biha jkser xi dmir impost mil-liġi,³¹ jgħoddu wkoll fil-kuntest ta' atti jew ommissjonijiet imwettqa minn persuna fil-qadi ta' dmirijietha bħala direttur jew direttriċi ta' kumpanija. Huwa fuq dawn il-prinċipji li din l-azzjoni qed tiġi msejsa, u għalhekk huwa altru milli l-azzjoni tal-appellata '*anqas biss hija kkontemplata fil-liġi*'!

40. Madanakollu, l-aggravju tal-appellanti ma jistax jiġi mwarrab fuq is-saħħa ta' dak kollu li għadu kif tqies. Dan għaliex il-fatt innifsu li azzjonist jista' jfittex lil direttur għad-danni kkawżati lilu personalment minħabba xi atti jew ommissjonijiet tal-istess direttur, ma tagħtix xi *carte blanche* lill-istess azzjonist biex ifittex lid-direttur għal *kwalsiasi* dannu. Kemm hu hekk, huwa magħruf sewwa fil-ġurisprudenza li **d-dannu reklamat minn azzjonist irid ikun strettament personali u separat minn dak id-dannu li jkun ġie mgarrab lill-kumpanija bl-istess att jew ommissjoni**

²⁸ C.M Schmitthoff, *Palmer's Company Law* (Stevens & Sons, 1987, Volume 1) paġ. 972.

²⁹ Artikolu 1031 tal-Kap. 16.

³⁰ Artikolu 1032 tal-Kap. 16.

³¹ Artikolu 1033 tal-Kap. 16.

kolpuża tal-intimat/i. Fuq kollox dan huwa estensjoni tal-prinċipju li l-kumpanija għandha personalità ġuridika distinta minn dik tal-azzjonist, u b'hekk il-patrimonju tal-kumpanija mhuwiex l-istess patrimonju tal-azzjonist;

41. Sentenza partikolari fejn intqal dan kollu kienet dik li saret referenza għaliha mill-Ewwel Qorti, u li ġġib l-isem ta' **Martin Bonello Cole v. Kenneth Cole.**³² F'dik il-sentenza, il-Qorti, minbarra li rreferiet ukoll għal sentenza oħra ta' din il-Qorti fl-ismijiet ta' **M.J. Falla v. J.H Sorotos,**³³ irreferiet ukoll għall-famuż każ ta' **Prudential Assurance Co Ltd v. Newman Industries Ltd (No 2)**³⁴ u għall-insenjament tal-awtur **Hollington.** Lil dan tal-añhar il-Qorti kkwotatu jgħid hekk:

“A shareholder can, therefore, only pursue a personal cause of action for breach of duty against the directors or other shareholders (ezatt bhal fil-kaz in ezami) or third parties, if he establishes that in the special circumstances of the case:

(a) he has suffered personal loss distinct from the loss suffered by the company and therefore indirectly by him as a shareholder, and

(b) the defendants were in a sufficiently proximate relationship to him that they owed him the duty (whether it be a fiduciary duty or the common law duty of care) which they are alleged to have broken”.

42. Sentenza aktar riċenti hija mbagħad dik fl-ismijiet ta' **Anthony Muscat et. v. Anthony Nicholl et.** deċiża mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili

³² Deċiża mill-Qorti tal-Appell fil-5 ta' Ottubru 2001, Ċit. Nru. 214/93GV.

³³ Deċiża mill-Qorti tal-Appell fit-12 ta' Marzu, 1976.

³⁴ [1982] 1 All ER 254 (Chancery Division and Court of Appeal).

fil-11 ta' Ġunju 2020.³⁵ F'dawk il-proċeduri li b'hal fil-każ tal-lum kienu għar-riżażiment tad-danni, u ġew mibdija minn azzjonisti f'isimhom personali fl-assenza tal-kumpanija, kontra d-diretturi tal-kumpanija li tagħha kienu azzjonisti, il-Qorti osservat li biex azzjoni ta' dan it-tip tħalli frott għall-azzjonist ta' kumpanija: ***“huwa jkun irid jipprova li t-telf imġarrab minnu mhuwiex l-istess telf imġarrab mill-kumpanija li tagħha huwa wieħed mis-sidien (li huwa msejjaħ in-‘non-reflective loss principle’) u li l-kumpanija setgħet tfittex għalih hi”***. Din il-Qorti tikkondividi bis-sħiħ ma' din l-osservazzjoni u tagħmilha tagħha;

43. B'applikazzjoni ta' dawn il-prinċipji għall-każ tal-lum, din il-Qorti għalhekk tqis li: (i) jekk id-danni reklamati mill-attriċi appellata jikkonsistu f'telf li huwa l-istess telf jew inkella riflessjoni tat-telf li ġie mġarrab mill-kumpanija minħabba l-atti jew l-ommissjonijiet tal-intimati, kif ukoll (ii) jekk il-kumpanija setgħet tfittex lill-intimati għal dak l-istess telf; allura jiġi nieqes l-element ta' utilità u l-vantaġġ li tista' tiegħu l-appellata minn din l-azzjoni, u konsegwentement l-appellanti jkollhom raġun jgħidu li l-appellata ma tgawdix mil-leġittimità attiva biex tressaq dawk il-pretensjonijiet fil-konfront tagħhom.³⁶ Min-naħa l-oħra, f'każ li d-dannu pretiż mill-appellata jikkonsisti: (i) f'telf li huwa distint minn dak li garrbet il-kumpanija, u (ii) il-kumpanija ma setgħetx tfittex għal dak it-telf; - allura

³⁵ Rik. Nru. 1044/08JRM.

³⁶ Ara fost l-oħrajn is-sentenzi fl-ismijiet ta': **MrBookmaker.com Ltd v. Stichting De Nationale Sporttotalisator**, deċiża mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fis-17 ta' Mejju 2011 (Rik. Nru 659/2005LFS); u **Maria Tabone Gulia Maria Millard v. Geroqe Said et noe**, Appell Superjuri, 14 ta' Settembru, 1988.

ma jistax jingħad li l-azzjoni ma tistax tirrendi lill-appellata riżultat utli u vantaġġjuż;

44. Peress li kollox għalhekk jiddependi mit-tip ta' danni li qed jiġu mfittxija mill-appellata, din il-Qorti sejra tgħaddi biex tqis il-pretensjonijiet tal-attriċi fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet hawn fuq magħmula;

Dwar il-pretensjonijiet tal-attriċi appellata fir-rigward tat-telf ta' profitti jew dividendi u t-telf fil-valur tal-ishma

45. Minn ħarsa lejn l-atti kollha ta' din il-kawża, fosthom ir-rikors promotur, ir-risposta għall-appell, u l-affidavit tal-appellata,³⁷ jirriżulta li waħda mill-pretensjonijiet prinċipali tal-appellata fil-konfront tal-appellanti hija dik għat-**telf ta' profitti u dividendi** li l-appellata qed tgħid li garrbet minħabba l-atti u nuqqasijiet tal-appellanti fil-qadi ta' dmirijiethom bħala diretturi tal-kumpanija 'Nova Co. Limited'. L-attriċi appellata tilmenta wkoll li l-atti u ommissjonijiet tal-intimati, eventwalment wasslu wkoll biex tilfet il-valur ta' sehem ewlieni mill-wirt li ħallielha missierha u li kien jikkonsisti fil-**valur tal-ishma** fl-istess kumpanija;

46. Ikkonsidrat dan, din il-Qorti tibda billi tosserva li filwaqt li huwa minnu li t-telf ta' dividendi jew inkella t-tnaqqis fil-valur tal-ishma jista'

³⁷ Fol 158-164.

jwassal lill-azzjonist biex iġarrab telf ekonomiku fil-patrimonju tiegħu; it-telf tal-profitti u tal-valur tal-ishma huwa essenzjalment konsegwenza tat-telf li tkun iġarrbet il-kumpanija. Minħabba f'hekk, tali telf huwa meqjus bħala 'mera' tat-telf li tkun iġarrbet il-kumpanija u konsegwentement, minħabba dak li l-Qrati Ingliżi jirreferu għalih bħala in-'*non-reflective loss principle*', azzjonist ma jistax ifittex f'ismu personali lil dik il-persuna li tkun ikkawżat dak it-telf sakemm il-kumpanija jkollha dritt ta' azzjoni biex tirkupra dak it-telf hi stess;³⁸

47. Każ *locus classicus* li fih ġie trattat dan il-punt kien dak fl-ismijiet ta' ***Prudential Assurance Co. Ltd. v. Newman Industries Ltd***,³⁹ u li fih kien intqal hekk:

*“What [a shareholder] cannot do is to recover damages merely because the company in which he is interested has suffered damage. **He cannot recover a sum equal to the diminution in the market value of his shares, or equal to the likely diminution in dividend, because such a 'loss' is merely a reflection of the loss suffered by the company.** The shareholder does not suffer any personal loss. His only 'loss' is through the company, in the diminution in the value of the net assets of the company, in which he has (say) a 3 percent shareholding. The plaintiff's shares are merely a right of participation in the company on the terms of the articles of association. The shares themselves, his right of participation, are not directly affected by the wrongdoing. The plaintiff still holds all the shares as his own absolutely unencumbered property”.* (enfasi miżjuda);

³⁸ J.H. Farrar, N. Furey, B.Hanningan, *Farrar's Company Law* (Butterworths, Second Edition), pag. 385.

³⁹ [1982] 1 Ch 204.

48. Biex dan kollu ma jibqax fl-astratt, fl-istess każ ta' **Prudential Assurance Co. Ltd**, il-Qorti kienet għaddiet biex tagħti dan l-eżempju prattiku:

“A simple illustration will prove the logic of this approach. Suppose that the sole asset of a company is a cash box containing £100,000. The company has an issued share capital of £100 shares, of which 99 are held by the plaintiff. The plaintiff holds the key of the cash box. The defendant by a fraudulent misrepresentation persuades the plaintiff to part with the key. The defendant then robs the company of all its money. The effect of the fraud and the subsequent robbery, assuming that the defendant successfully flees with his plunder, is (i) to denude the company of all its assets; (ii) to reduce the sale value of the plaintiff's shares from a figure approaching £100,000 to nil. There are two wrongs, the deceit practised on the plaintiff and robbery of the company. But the deceit on the plaintiff causes the plaintiff no loss which is separate and distinct from the loss of the company. The deceit was a merely a step in the robbery. The plaintiff obviously cannot recover personally some £100,000 in damages recoverable by the company”.

49. Dawn il-prinċipji hekk kif misluta mill-każ ta' **Prudential Assurance Co. Ltd** komplew imbagħad jiġu żviluppati aktar f'diversi każijiet fosthom dak ta' **Johnson v. Gore Wood & Co.** li fih fost l-oħrajn, ġie osservat hekk:

“A company is a legal entity separate and distinct from its shareholders. It has its own assets and liabilities and its own creditors. The company's property belongs to the company and not to its shareholders. If the company has a cause of action, this represents a legal chose in action which represents part of its assets. Accordingly, where a company suffers loss as a result of an actionable wrong done to it, the cause of action is vested in the company and the company alone can sue. No action lies at the suit of a shareholder suing as such, though exceptionally he may be permitted to bring a derivative action in right of the company and recover damages on its behalf: see Prudential Assurance Co. Ltd. v. Newman Industries Ltd. (No. 2) [1982] Ch. 204 at p. 210. Correspondingly, of course, a company's shares are the property of the shareholder and not of the company, and if he suffers loss as a result of an actionable wrong done to him, then prima facie he alone can sue and the company cannot. On the other hand, although a

share is an identifiable piece of property which belongs to the shareholder and has an ascertainable value, it also represents a proportionate part of the Company's net assets, and if these are depleted the diminution in its assets will be reflected in the diminution in the value of the shares. The correspondence may not be exact, especially in the case of a company whose shares are publicly traded, since their value depends on market sentiment. But in the case of a small private company like this company, the correspondence is exact.

This causes no difficulty where the company has a cause of action and the shareholder has none; or where the shareholder has a cause of action and the company has none, as in Lee v. Sheard [1956] 1 Q.B. 192, George Fischer (Great Britain) Ltd. v. Multi Construction Ltd. [1995] 1 B.C.L.C. 260, and Gerber Garment Technology Inc. v. Lectra Systems Ltd. [1997] R.P.C. 443. Where the company suffers loss as a result of a wrong to the shareholder but has no cause of action in respect of its loss, the shareholder can sue and recover damages for his own loss, whether of a capital or income nature, measured by the diminution in the value of his shareholding. He must, of course, show that he has an independent cause of action of his own and that he has suffered personal loss caused by the defendant's actionable wrong. Since the company itself has no cause of action in respect of its loss, its assets are not depleted by the recovery of damages by the shareholder.

The position is, however, different where the company suffers loss caused by the breach of a duty owed both to the company and to the shareholder. In such a case the shareholder's loss, insofar as this is measured by the diminution in value of his shareholding or the loss of dividends, merely reflects the loss suffered by the company in respect of which the company has its own cause of action. If the shareholder is allowed to recover in respect of such loss, then either there will be double recovery at the expense of the defendant or the shareholder will recover at the expense of the company and its creditors and other shareholders. Neither course can be permitted. This is a matter of principle; there is no discretion involved. Justice to the defendant requires the exclusion of one claim or the other; protection of the interests of the company's creditors requires that it is the company which is allowed to recover to the exclusion of the shareholder".⁴⁰

50. Dwar x'jikkostitwixxi 'reflective loss', fl-istess każ ta' **Johnson v.**

Gore Wood & Co, il-Qorti kompliet tgħid hekk:

"Reflective loss extends beyond the diminution of the value of the shares; it extends to the loss of dividends ... and all other payments

⁴⁰ Johnson v. Gore Wood & Co. [2002] 2 A.C. 1, 61-62.

which the shareholder might have obtained from the company if it had not been deprived of its funds. All transactions or putative transactions between the shareholders must be disregarded. Payment to the one diminishes the assets of the other. In economic terms, the shareholder has two pockets, and cannot hold the defendant liable for his inability to transfer money from one pocket to the other. In principle, the company and the shareholder cannot together recover more than the shareholder would have recovered if he had carried on business in his own name instead of through the medium of the company. On the other hand, he is entitled (subject to the rules on remoteness of damage) to recover in respect of a loss which he has sustained by reason of his inability to have recourse to the company's funds and which the company would not have sustained itself".⁴¹

51. B'applikazzjoni ta' dawn il-prinċipji għall-fatti tal-każ tal-lum, din il-Qorti hija tal-fehma li l-pretensjonijiet tal-attriċi sa fejn għandhom x'jaqsmu mat-telf tal-profitti jew dividendi u t-telf fil-valur tal-ishma fil-kumpanija 'Nova Co. Limited' ma jistgħux jiġu reklamati mill-attriċi appellata f'isimha personali, u għaldaqstant sa fejn għandu x'jaqsam ma' dan it-telf il-Qorti qed taqbel mal-appellanti meta jgħidu li l-appellata ma għandhiex il-legittimazzjoni attiva biex tressaq pretensjonijiet bħal ta' din ix-xorta kontrihom;

52. Barra li mis-siltiet hawn fuq citati joħroġ biċ-ċar ħafna, li t-telf fil-valur tal-ishma ta' azzjonist jew inkella t-telf ta' profitti jew dividendi huwa prattikament ripetizzjoni tat-telf li setgħet garrbet il-kumpanija 'Nova Co. Limited'; fl-istess waqt, l-appellata lanqas ma tista' tfittex lill-appellanti f'isimha personali għaliex, fiċ-ċirkustanzi ta' każ bħal dan, jekk dak li qed tgħid l-appellata huwa minnu, allura jsegwi li l-appellanti wettqu

⁴¹ Id. 66-67.

nuqqasijiet serji fil-qadi ta' dmirjiethom bħala diretturi tal-kumpanija 'Nova Co. Limited' u l-istess kumpanija bla dubju kellha jedd ta' azzjoni fil-konfront tal-istess intimati appellanti;

53. Dan kollu jwassal lill-Qorti għal raġuni oħra għalfejn qed tasal għall-konklużjoni li l-appellata ma tgawdix mil-leġittimazzoni attiva sabiex tfittex lill-appellanti għat-telf tal-profitti jew dividendi u t-telf fil-valur tal-ishma fil-kumpanija 'Nova Co. Limited'. Bħalma ġie osservat fil-każ ta' **Gerber Garment Technology Inc. v. Lectra Systems Ltd**,⁴² it-telf ta' profitti jew dividendi u t-telf fil-valur tal-ishma mhuwiex meqjus bħala konsegwenza diretta tal-atti jew in-nuqqasijiet tal-intimati, iżda huwa konsegwenza diretta tat-telf li setgħet ġarrbet il-kumpanija minħabba l-allegati atti u nuqqasijiet tal-intimati. Kemm hu hekk, li kieku l-kumpanija aġixxiet fil-konfront tal-appellanti u ġiet kumpensata għat-telf li ġarrbet, l-assi tagħha kienu jiġu ri-integrati. Dan imbagħad kien iwassal biex il-valur tal-ishma tal-azzjonisti (inkluż tal-appellata) jerġa' jiġi kif kien qabel, u l-kumpanija tkun tista' terġa' taħdem b'mod normali u bil-possibilità li tagħmel il-profitti li minnhom ikunu jistgħu jiġu mqassma d-dividendi. Għaldaqstant, anke minn aspett ta' kawżalità t-telf li setgħet ġarrbet l-attriċi fil-valur tal-ishma u l-eventwali nuqqas ta' dividendi huwa frott tal-fatt li l-kumpanija ma ħaditx passi kontra l-intimati, ħaġa li setgħet issir anke fuq inizjattiva tal-appellata stess;

⁴² [1997] R.P.C. 443, 471.

54. Fil-fehma tal-Qorti l-fatt li illum il-ġurnata l-kumpanija m'għadhiex teżisti għaliex isimha thassar minn fuq ir-reġistru bis-saħħa li għandu r-Registratur tal-Kumpaniji skont l-**Artikolu 325 tal-Kap. 386**, m'għandux iwassal għal xi deroga mill-prinċipji fundamentali li għadhom kif qed jiġu msemmija. Mill-atti jirriżulta li d-diżgwid bejn il-partijiet kien ilu għaddej għal snin twal u mhux faqqa' bħal xi sajjetta fil-bnazzi. Jekk riedet, l-appellata, kemm bħala direttriċi u aktar u aktar bħala azzjonista, kellha żmien biżżejjed biex matul iż-żmien li damet ħajja l-kumpanija setgħet tieġu azzjoni f'waqtha biex il-kumpanija 'Nova Co. Limited' tfitteż lill-intimati appellanti għad-danni li allegatament ikkawżawlha. L-appellata m'għamlet xejn minn dan u ma tistax issa tiġi tgħid li m'għandhiex triq oħra;

55. Fuq is-saħħa ta' dan kollu, din il-Qorti għalhekk ma tarax li t-tieni eċċezzjoni tal-appellanti kellha tiġi miċħuda sa fejn għandu x'jaqsam mal-pretensjonijiet dwar it-telf ta' profitti jew dividendi u minħabba f'hekk ser tkun qed tvarja s-sentenza tal-Ewwel Qorti f'dan is-sens;

Dwar il-pretensjonijiet tal-appellata fir-rigward tal-bejgħ tal-istokk tal-kumpanija għall-prezz ta' €85,000; It-taħlit ta' dawn il-flus mal-flus tal-appellanti; u ż-żamma ta' parti minn sehem l-appellata akkont tal-allegati

spejjeż li l-appellanta Zerafa tgħid li ħarġet personalment għall-manteniment ta' omm il-partijiet

56. Pretensjoni oħra tal-appellata hija mbagħad marbuta mal-kwistjoni tal-bejgħ tal-istokk tal-kumpanija 'Nova Co. Limited' lill-kumpanija 'Women's Cosmetics Limited' għall-prezz ta' €85,000; it-taħlit ta' dawn il-flus li allegatament qatt ma daħlu fil-kontijiet tal-kumpanija mal-flus personali ta' Zerafa, u ż-żamma tas-sehem tagħha akkont tal-allegati spejjeż li l-appellanta Anna Zerafa qalet li ħarġet personalment għall-manteniment ta' ommhom;

57. Bħal fil-każ tal-pretensjonijiet tar-rikorrenti għat-telf ta' profitti jew dividendi u t-telf fil-valur tal-ishma, din il-Qorti hija tal-fehma li dawn il-pretensjonijiet ma huma xejn għajr riflessjoni tat-telf li setgħet garrbet il-kumpanija 'Nova Co. Limited'. Fl-aħħar mill-aħħar, l-istokk li gie mibjugħ lill-'Women's Cosmetics Limited' kien jiffurma parti mill-assi ta' 'Nova Co. Limited', u l-flus li nżammu mill-appellata Zerafa akkont tal-ispejjeż li allegatament ħarġet għal ommha ma kienu xejn għajr l-istess flus ta' Nova. Kemm hu hekk, l-appellanti stess tammetti li s-somma ta' €85,000 li allegatament giet imħallsa minn 'Women's Cosmetics Limited' għax-xiri tal-istokk kienu flus il-kumpanija u mhux flusha personali. Fil-fatt hija tgħid li dawn il-flus *'qatt ma dehru li daħlu fl-accounts ta' Nova Co. Limited u Anna ħalltet kwistjoni personali ta' spejjeż fuq il-mama tiegħi ma'*

kwistjonijiet tal-kumpanija'. Barra minn hekk l-appellata tgħid ukoll li dawn il-flus setgħu jintużaw mill-kumpanija biex jiġu mħallsa l-kontabbli sabiex jagħmlu l-kontijiet tal-kumpanija li baqgħu ma sarux mis-sena 2010 'il quddiem u/jew biex jitħallsu l-penali tal-kumpanija lill-entitajiet pubbliċi bħalma huma 'MFSA' (illum 'MBR') u d-Dipartiment tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud;

58. Fil-fehma ta' Qorti, dak li għadu kif jiġi meqjus huwa biżżejjed biex din il-Qorti taqbel mal-appellanti.⁴³ Din il-Qorti hija għalhekk tal-fehma li anke fir-rigward tal-pretensjonijiet marbuta mal-kwistjoni tal-bejgħ tal-istokk tal-kumpanija 'Nova Co. Limited' lill-kumpanija 'Women's Cometics Limited' għall-prezz ta' €85,000; it-taħlit ta' dawn il-flus li allegatament qatt ma daħlu fil-kontijiet tal-kumpanija mal-flus personali ta' Zerafa, u ż-żamma tas-sehem tal-appellata akkont tal-allegati spejjeż li l-appellanta Anna Zerafa qalet li ħarġet personalment għall-manteniment ta' ommhom; l-attriċi appellata ma tgawdix mil-*locus standi* sabiex tmexxi b'azzjoni f'isimha personali, u minħabba f'hekk tqis li t-tieni eċċezzjoni tal-appellanti għandha wkoll tiġi milqugħa sa fejn għandu x'jaqsam ma' din il-kwistjoni;

59. Il-Qorti tagħraf ukoll, li l-appellanti għandhom ukoll raġun meta jargumentaw li l-appellata għadha ma tilfitx għalkollox iċ-ċans li tressaq

⁴³ Ara wkoll f'dan is-sens is-sentenza fl-ismijiet ta' ***Meatland Company Limited et. v. Saviour Micallef***, deċiża mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fit-12 ta' Diċembru 2001, (Ċit. Nru.3384/96RCP).

b'mezzi oħra l-pretensjonijiet li għandha fil-konfront tagħhom. F'dan il-każ il-pubblikazzjoni tal-avviż tat-tħassir ta' isem il-kumpanija mir-reġistru sar fis-sitta ta' Lulju 2020 u għaldaqstant l-ħames snin imniżżla fl-**Artikolu 325(4) tal-Kap 386** għadhom ma għaddewx. Konsegwentement għat-tlett snin li ġejjin għad fadal il-possibilità li xi membru tal-kumpanija (inkluż l-appellata) jew anke xi kreditur jitolbu lill-Qorti biex isem il-kumpanija jerġa' jiddaħħal fir-reġistru, u minn hemmhekk, l-appellata tkun tista' tieħu l-azzjonijiet xierqa biex tindirizza l-pretensjonijiet li mhux ser ikunu jistgħu jiġu ndirizzati permezz ta' din il-kawża;

Dwar il-pretensjonijiet tal-appellata fir-rigward tat-telf li allegatament ġarrbet bil-fatt li isem il-kumpanija ġie mħassar minn fuq ir-reġistru

60. Pretensjoni oħra tal-appellata fil-konfront tal-appellanti hija mbagħad dik dwar it-telf li ġarrbet minħabba t-tħassir ta' isem il-kumpanija 'Nova Co. Limited' minn fuq ir-reġistru u dan bis-saħħa tas-setgħat mogħtija lir-Registratur tal-Kumpaniji fl-**Artikolu 325 tal- Kap 368**;

61. Dwar din il-pretensjoni, fl-affidavit tagħha, l-appellata tallega li wara s-sena 2008 hija kienet bdiet tircievi ittri ġudizzjarji mingħand l-MFSA u d-Dipartiment tal-Taxxa Dwar il-Valur Miżjud għaliex il-kumpanija kienet naqset li tibgħat id-dokumenti meħtieġa jew tħallas multi u penali dovuti għal dawk in-nuqqasijiet. Tgħid li meta kienet issaqsi lill-appellanta Anna

Zerafa, din tal-aħħar kienet '*dismissive*' u tgħidilha biex ma tagħtix każ għaliex '*m'huma xejn*'.⁴⁴ L-appellata tgħid ukoll li f'Ġunju tas-sena 2020, il-'*Malta Business Registry*' kienet bagħtet ittra sabiex il-kumpanija tibgħat ir-reżokonti annwali (*annual returns*) u d-dikjarazzjonijiet finanzjarji (*financial statements*) għas-snin 2006 sa 2019. L-appellata tikkonkludi billi tgħid li tort tal-appellanta Zerafa, il-kumpanija spiċċat '*struck off*' u konsegwentement spiċċat biex tilfet sehem ewlieni mill-wirt li ħalla missierha.⁴⁵ Fir-rigward ta' din il-pretensjoni, din il-Qorti rat ukoll kemm l-ittra elettronika mibgħuta mill-'*Malta Business Registry*' u li minnha jista' jiġi kkorroborat x'kienu d-dokumenti li kienu qed jiġu mitluba mill-istess '*Malta Business Registry*',⁴⁶ kif ukoll ittra datata 17 ta' Ġunju 2020, li fiha l-appellata nterpellat lill-appellanti Zerafa sabiex tissottometti d-dokumenti kollha li kienu qed jintalbu mill-'*Malta Business Registry*' u li fin-nuqqas kienet qed iżżomha responsabbli għal kull dannu li tista' ssofri f'każ li r-Registatur jgħaddi biex jaqta' isem il-kumpanija minn fuq ir-registru;⁴⁷

62. Ikkonsidrat dan, din il-Qorti hija tal-fehma li b'kuntrast mal-pretensjonijiet li ġew mistħarrġa qabel din, it-telf li setgħet ġarrbet l-appellanti bit-tħassir ta' isem il-kumpanija minn fuq ir-Registru skont l-**Artikolu 325 tal-Kap. 368**, huwa wieħed strettament personali u separat

⁴⁴ Fol. 161.

⁴⁵ Fol. 164.

⁴⁶ Fol. 37.

⁴⁷ Fol. 35-36.

mit-telf li ġarrbet il-kumpanija. Kif insibu fl-**Artikolu 325(2) tal-Kap. 386**, bit-tħassir ta' isem il-kumpanija minn fuq ir-reġistru, "*l-attiv tal-kumpanija jgħaddi f'idejn il-Gvern ta' Malta*", u b'hekk f'dan il-każ l-attriċi ġiet effettivament spussessata mill-ishma proprjetà tagħha. Barra minn hekk, f'dan il-każ il-kumpanija 'Nova Co. Limited' ma seta' qatt kellha dritt ta' azzjoni fir-rigward tat-telf imġarrab minħabba t-tħassir ta' isimha minn fuq ir-reġistru tal-kumpaniji u dan għaliex it-tali tħassir wassalha biex ma baqgħetx teżisti;

63. Fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, kif ukoll dawk magħmula aktar kmieni f'din is-sentenza, din il-Qorti ma tara l-ebda raġuni għalfejn l-appellata ma tgawdix mil-leġittimità attiva biex tfittex lill-appellanti għat-telf li setgħet ġarrbet minħabba t-tħassir ta' isem il-kumpanija minn fuq ir-reġistru. Għaldaqstant, din il-Qorti qed tiċhad l-aggravju tal-appellanti sa fejn għandu x'jaqsam mal-pretensjonijiet tal-appellata hekk kif ġew imsejsa fuq it-telf li setgħet ġarrbet minħabba t-tħassir ta' isem il-kumpanija 'Nova Co. Limited' minn fuq ir-reġistru;

Dwar il-pretensjonijiet tal-appellata fir-rigward tat-telf marbut mal-ħlas ta' multi u penali minn diversi entitajiet pubbliċi

64. Pretensjoni oħra li tirriżulta kemm mill-premessi kif ukoll mit-talbiet tar-rikors promotur hija dik relatata mal-allegazzjoni li n-nuqqasijiet tal-

intimati wasslu lill-appellata biex sfat esposta għall-ħlas ta' multi u penali lil diversi entitajiet pubbliċi;

65. Dwar dan, il-Qorti tibda biex tinnota li mill-kopja tal-memorandum u l-istatut tal-kumpanija li ressqu l-appellanti jirriżulta li r-rikorrenti kienet inhatret bħala direttur flimkien ma' ommha, missierha u l-bqija ta' ħutha.⁴⁸ Dan il-fatt huwa wkoll konfermat mill-appellata stess, li fl-affidavit tagħha tgħid li fis-sena 1997, missierha kien għamilha bħala direttur, u minħabba f'hekk meta fis-sena 2008 bdiet tirċievi ittri mill-MFSA u mid-Dipartiment tal-Taxxa dwar il-Valur Miżjud hija bdiet tinkwieta għaliex fi kliemha saret responsabbli personalment.⁴⁹ Il-Qorti tinnota wkoll li minn ittra elettronika li ġiet mibgħuta mill-'*Malta Business Registry*' fl-ewwel ta' Lulju 2020, jidher ukoll li kien hemm penali pendenti minħabba li l-kumpanija ma kinitx qed tissottometti d-dokumentazzjoni mitluba bil-liġi u riferuta f'dik l-istess ittra elettronika;⁵⁰

66. Meqjus dan kollu, din il-Qorti hija tal-fehma li rrispettivament mill-kwistjoni dwar jekk l-appellata hijiex responsabbli *in solidum* mal-appellanti fil-vesti tagħha bħala direttriċi jew inkella fil-vesti tagħha bħala azzjonista; xorta waħda jibqa' l-fatt li, f'kull każ, dak li qed tilmenta minnu l-appellata jittratta telf li min-natura tiegħu huwa strettament personali

⁴⁸ Fol 194 *tergo*.

⁴⁹ Fol. 161.

⁵⁰ Fol. 37.

għall-patrimonju tagħha u b'hekk distint għalkollox minn dak tal-kumpanija. Għaldaqstant, fuq is-saħħa ta' dan, u ta' dak kollu li ġie kkonsidrat aktar kmieni, din il-Qorti lanqas ma tara li l-aggravju tal-appellanti huwa siewi sa fejn għandu x'jaqsam ma' din il-pretensjoni tal-appellata;

67. Fl-aħħar nett, u sa fejn imbagħad l-appellanti jilmentaw li l-appellata kienet direttriċi b'halhom u li r-responsabilità għal kwalunkwe ksur ta' dmir għandha tingarr *in solidum* bejn id-diretturi, din il-Qorti hija tal-fehma li tali lment huwa wieħed fil-mertu u b'hekk għandu jiġi mistharreg fil-fażi opportuna hekk kif il-Qorti Ċivili – Sezzjoni tal-Kummerċ ser tkompli titratta l-mertu tal-kawża;

Deċide:

Għal dawn ir-raġunijiet, din il-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi tilqa' parzjalment l-appell u għalhekk qed tirrifirma s-sentenza appellata tat-13 ta' Mejju 2022 billi tilqa' t-tieni eċċezzjoni tal-konvenuti limitament sa fejn għandu x'jaqsam mal-pretensjonijiet li tqajmu fir-rigward: tat-telf tal-profitti jew dividendi, telf fil-valur tal-ishma, kif ukoll dawk il-pretensjonijiet marbuta mal-kwistjoni tal-bejgħ tal-istokk tal-kumpanija 'Nova Co. Limited', it-taħlit ta' dawn il-flus mal-assi personali tal-appellanti Zerafa u ż-żamma tas-sehem tal-attriċi minn dawn il-flus akkont tal-allegati spejjeż

li l-appellanta Zerafa qalet li f'arġet personalment għal manteniment ta' omm il-partijiet. Mill-bqija tikkonferma s-sentenza appellata sa fejn kompatibbli ma' din is-sentenza (ara partikolarment il-paragrafi 62 u 66 ta' din is-sentenza) u għalhekk din il-Qorti qed tibgħat lura l-atti ta' din il-kawża lill-Ewwel Qorti sabiex jiġi mistharreġ il-mertu fit-termini stabbiliti f'din is-sentenza.

L-ispejjeż ta' dan l-appell jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet filwaqt li dawk tal-ewwel istanza jibqgħu biex jiġu deċiżi fis-sentenza finali.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Joseph R. Micallef
Imħallef

Tonio Mallia
Imħallef

Deputat Reġistratur
rm